દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુકસ, ઈનામ અને

લાયબ્રેરી માટે મંજુર થએલો અને

કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબો

તેમજ વિદ્વાન સદ્ગૃહસ્થોના

ઉત્તમ સર્ટિફિકેટ પામેલો.

પ્રાથમિકશાળાના પહેલા ધોરણ માટે

મુખગણિત શિક્ષક ભા. ૨.

રચનાર, છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

શાહપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

આવૃત્તિ ૩ જી પ્રત ૨૨૦૦

છાપનાર—પ્રભુશંકર નરભેરામ વ્યાસ

છાપવાનું ઠેકાણું—ખુ અ ના ધી સુરત "જૈન"

એન્જીન પ્રીન્ટીગ પ્રેસ—ખપાટીઆ ચકલા—સુરત

સંવત ૧૯૭૨ સને ૧૯૧૬

કિંમત રૂ. ૦-૧-૦

ત્રીજી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

આ ત્રીજી આવૃત્તિ સુધારા વધારા સાથે બહાર પાડી છે. આશા છે કે વધારે ફળપ્રદ થઇ પડશે.

પહેલી આવૃત્તિને માટે કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ અને વિદ્વાન સદ્દગૃહસ્થોએ પોતાના અભિપ્રાયો મોકલેલા તેમનો તેમજ જે જે દેશી રાજ્યોએ મંજુર કરેલા છે તેમનો ખરા અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનવાની તક લઉં છું.

શાહપોર–સુરત
તા. ૨૭–૨–૧૬

લિ૦ સેવક,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
" ભૂગોળ શિક્ષક " વગેરેના કર્તા

પ્રસ્તાવના.

નવા પહેલા ધોરણના અભ્યાસક્રમમાં "પહેલા વર્ષ માટે મુકરર કરેલા આંક સંબંધી પ્રશ્નો આવે એવું સાદું મુખ-ગણિત શીખવવાનું ઠરાવ્યું છે " તે પ્રમાણે આ બુકમાં બાળ-વર્ગમાં શીખવાએલું–સંખ્યાનું શિક્ષણ, સરવાળા તથા બાદબાકી, અને ૧૦×૧૦ સુધીના આંકનો ઉપયોગ થાય એવા પ્રશ્નો તથા તે શીખવવાની રીતનું સરળ સ્પષ્ટીકરણ કરેલું છે. પ્રશ્નો વિવિધ શૈલીના આપ્યા છે, તેનો શિક્ષકો ઉત્સાહથી ઉપયોગ કરશે તો બેશક આ શુષ્ક અને નીરસ થઇ પડેલો વિષય સુરસિક થઇ શકશે.

પહેલા ધોરણમાં શીખવવાના **અગિઆરાથી ત્રીસાં, પાયાં, અડધાં, દોઢાં, અને અઢીઆના આંક** તથા **ચલણી નાણાંની** ધાત પણ આમાં આપવામાં આવી છે.

સુરત જિલ્લાનો "ભૂગોળ શિક્ષક" સવા આનો (૩)

જેથી દેશીહિસાબની ચોપડી બાળકો પાસે જુદી રખાવવાની જરૂર રહેશે નહિ દેશી હિસાબમાં જે ચાલુ પદ્ધતિએ આંકના કોઠા આપ્યા હોય છે, તેના કરતાં આમાં **જુદોજ ક્રમ રાખ્યો છે**—જેમ જુના ધોરણના અભ્યાસક્રમમાં ખાતાએ જાહેર કર્યું હતું કે પાયાંની પહેલાં અડધાં શીખવવાં તેજ પ્રમાણે વિચારી જોતાં સહજ જણાશે કે આમાં આપેલા આંકના કોઠાનો સઘળો **ક્રમ સ્વાભાવિકજ છે**, અને તેથીજ વધારે ફળપ્રદ નીવડશે. છતાં એ ક્રમ મુજબ આંકનું શિક્ષણ આપ્યા પછી જુના ક્રમ પ્રમાણે આંકો બોલવવામાં આવશે, તો હરકત નથી; પણ ઉલટું શિક્ષણ વધારે દૃઢ થશે એમ આશા છે.

અડધું અને પા, એ આખી વસ્તુનો બીજો અને ચોથો ભાગ છે તેનું સ્પષ્ટ જ્ઞાન થવા સારૂ એ આંકોના કોઠાની સાથેજ **પૂર્ણાંક આંકોના** પલાખાવાળા કોઠા આપ્યા છે, ઉપરાંત અડધાં ને પાયાંનો સંબંધ દર્શાવનાર પલાખાવાળા કોઠા પણ જુદા આપ્યા છે.

આ ઉપરથી છેવટે એટલુંજ કહેવાનું કે શિક્ષણનો આવી રીતે પરસ્પર સંબંધ જોડવાથી વિષય સારી રીતે સમજાયા ઉપરાંત શિષ્યોની સ્મરણ શક્તિપર બોજો ઓછો પડશે એ સ્પષ્ટ છે.તા૦ ૧૧–૬–૧૪.

શાહપોર સુરત } લિ૦ સેવક,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

સંખ્યા શિક્ષણ.

મનોયત્ન ૧.

૧) એકથી સો સુધી બોલો. એકથી સો સુધી ગણો.
૨) સોથી એક સુધી (અવળા) ઉતરતા બોલો.
૩) સો સુધીમાંના એકી અંક બોલો.
૪) સો સુધીમાંના બેકી અંક બોલો.
૫) એકમાં બબ્બે ઉમેરતાં ૯૯ સુધી બોલી જાઓ.
૬) બેમાં બબ્બે ઉમેરતાં ૧૦૦ સુધી બોલો.
૭) સો સુધીમાંના એકી અંક (અવળા) ઉતરતા બોલી જાઓ.
૮) સો સુધીમાંનાં બેકી અંક ઉતરતા (અવળા) બોલો.
૯) એકી અંકમાં દશ ઉમેરો. દશમાં એકી અંક ઉમેરો.
૧૦) બેકી અંકમાં દશ ઉમેરો દશમાં બેકી અંક ઉમેરો.
૧૧) ૫૧, ૬૭, ૧૯, ૪૫, ૭૨, ૮૩, ૨૮, ૮૪ અને ૭૬ માં ૧૦ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય? (દશકમાં એક વધારવો.) અને ૧૦ બાદ કરીએ તો કેટલા રહે? (દશકમાંથી એક બાદ કરવો.)
૧૨) ૭૭, ૮૪. ૨૮, ૭૩, ૭૨, ૪૫, અને ૩૯ માંથી ૮ જાય તો કેટલા રહે? અને ૯ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૧૩) ૫૬+૭, ૫૭+૭, ૬૯+૯, ૮૧+૮, ૯૫+૫ કેટલા ?
૧૪) ૪૪+૬, ૫૨+૮, ૬૬+૪, ૮૮+૮, ૩૦+૭ કેટલા ?
૧૫) ૫૩–૮, ૫૭–૬, ૬૯–૮–૩૦–૩ કેટલા ?
૧૬) ૪૪–૯, ૫૨–૭, ૬૬–૮, ૩૦–૫ કેટલા ?
૧૭) એક આંકડાની મોટામાં મોટી સંખ્યા અને નાનામાં સંખ્યા નાની કહો
૧૮) એક દશક, ત્રણ દશક, પાંચ દશક, આઠ દશક, અને નવ દશકના એકમ કેટલા ?
૧૯) ૨૯ એ ૨૦થી કેટલા વધારે? અને ૩૦થી કેટલા ઓછા?
૨૦) ઓગણચાળીસ, ઓગણપચાસ, અગણોતેર, ઓગણસાઠ અને નેવ્યાસી લખો.

૨૧) ૫૪ માં પાંચડો શાને માટે છે? ૪૫માં પાંચડો શાને માટે છે?

૨૨) આઠ દશક ને નવ એકમ તે કેટલા? પંચોતેર લખો. પોણો સો લખો.

૨૩) ૮૯, ૯૯, ૪૯, ૩૯, ૩૮, ૬૯, એમાં દશક કેટલા છે તે કહો. પુરા દશક કરવાને ઓછામાંઓછા કેટલા ઉમેરવા?

૨૪) ૭૬, ૮૫, ૯૧, ૭૯, ૩૭ એમાં દશક કેટલા ને એકમ કેટલા? દશકની જગાએ એકમ અને એકમની જગાએ દશક લખીએ તો કેટલા વંચાય?

૨૫) ૯૧ માં ૮ નાખીએ તો કેટલા થાય? ૭૫ ને ૮ કેટલા? ૨૩ ને ૪ કેટલા?

૨૬) ૮૪ માં ૭, ૫, ૩, અને ૯ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય?

૨૭) ૬૬ માંથી ૯, ૮, ૫, ૩ અને ૧૦ બાદ કરીએ તો કેટલા રહે?.

૨૮) મારી પાસે ચાર પૈસા હતા તે ખરચી નાખ્યા તો શું રહ્યું? શૂન્ય એટલે શું?

૨૯) મે પાંચ બોર લીધાં પણ તેમાંથી એક પણ ખાધું નહિ ત્યારે કેટલા રહ્યા.

૩૦) બે આંકડાની નાનામાં નાની ને મોટામાં મોટી સંખ્યા કહો.

૩૧) ૭ દશક ને ૫ એકમ; ૪ દશક ને નવ એકમ તે કેટલા?

૩૨) દશ પૈસાની દશ કોથળી છે તો બધું મળી કેટલા હશે?

૩૩) સોમાં એકડો શાને માટે છે?

૩૪) ૭૮ માંથી ૯ જાય તો કેટલા રહે?

૩૫) સાત દશક ને નવ છુટા છે તે કેટલા કહેવાય?

૩૬) ૭૩, ૮૫, ૯૧, ૩૫ એમાં સાત ઉમેરીએ તો કેટલા થાય?

૩૭) ૮૫, ૭૫, ૨૫, ૬૫ એમાંથી ૬ બાદ કરીએ તો કેટલા રહે અને ૯ બાદ કરીએ તો કેટલા રહે?

૧ × ૧ = ૧	૧ × ૨ = ૨	૧ × ૩ = ૩
૨ ૧ ૨	૨ ૨ ૪	૨ ૩ ૬
૩ ૧ ૩	૩ ૨ ૬	૩ ૩ ૯
૪ ૧ ૪	૪ ૨ ૮	૪ ૩ ૧૨
૫ ૧ ૫	૫ ૨ ૧૦	૫ ૩ ૧૫
૬ ૧ ૬	૬ ૨ ૧૨	૬ ૩ ૧૮
૭ ૧ ૭	૭ ૨ ૧૪	૭ ૩ ૨૧
૮ ૧ ૮	૮ ૨ ૧૬	૮ ૩ ૨૪
૯ ૧ ૯	૯ ૨ ૧૮	૯ ૩ ૨૭
૧૦ ૧ ૧૦	૧૦ ૨ ૨૦	૧૦ ૩ ૩૦
૧૧ × ૧ = ૧૧	૧૧ × ૨ = ૨૨	૧૧ × ૩ = ૩૩
૧૨ ૧ ૧૨	૧૨ ૨ ૨૪	૧૨ ૩ ૩૬
૧૩ ૧ ૧૩	૧૩ ૨ ૨૬	૧૩ ૩ ૩૯
૧૪ ૧ ૧૪	૧૪ ૨ ૨૮	૧૪ ૩ ૪૨
૧૫ ૧ ૧૫	૧૫ ૨ ૩૦	૧૫ ૩ ૪૫
૧૬ ૧ ૧૬	૧૬ ૨ ૩૨	૧૬ ૩ ૪૮
૧૭ ૧ ૧૭	૧૭ ૨ ૩૪	૧૭ ૩ ૫૧
૧૮ ૧ ૧૮	૧૮ ૨ ૩૬	૧૮ ૩ ૫૪
૧૯ ૧ ૧૯	૧૯ ૨ ૩૮	૧૯ ૩ ૫૭
૨૦ ૧ ૨૦	૨૦ ૨ ૪૦	૨૦ ૩ ૬૦
૨૧ × ૧ = ૨૧	૨૧ × ૨ = ૪૨	૨૧ × ૩ = ૬૩
૨૨ ૧ ૨૨	૨૨ ૨ ૪૪	૨૨ ૩ ૬૬
૨૩ ૧ ૨૩	૨૩ ૨ ૪૬	૨૩ ૩ ૬૯
૨૪ ૧ ૨૪	૨૪ ૨ ૪૮	૨૪ ૩ ૭૨
૨૫ ૧ ૨૫	૨૫ ૨ ૫૦	૨૫ ૩ ૭૫
૨૬ ૧ ૨૬	૨૬ ૨ ૫૨	૨૬ ૩ ૭૮
૨૭ ૧ ૨૭	૨૭ ૨ ૫૪	૨૭ ૩ ૮૧
૨૮ ૧ ૨૮	૨૮ ૨ ૫૬	૨૮ ૩ ૮૪
૨૯ ૧ ૨૯	૨૯ ૨ ૫૮	૨૯ ૩ ૮૭
૩૦ ૧ ૩૦	૩૦ ૨ ૬૦	૩૦ ૩ ૯૦

(૮) એકાથી ત્રાસા સુધીની પલાખીઓ.

૧ ×	૪ =	૪	૧ ×	૫ =	૫	૧ ×	૬ =	૬
૨	૪	૮	૨	૫	૧૦	૨	૬	૧૨
૩	૪	૧૨	૩	૫	૧૫	૩	૬	૧૮
૪	૪	૧૬	૪	૫	૨૦	૪	૬	૨૪
૫	૪	૨૦	૫	૫	૨૫	૫	૬	૩૦
૬	૪	૨૪	૬	૫	૩૦	૬	૬	૩૬
૭	૪	૨૮	૭	૫	૩૫	૭	૬	૪૨
૮	૪	૩૨	૮	૫	૪૦	૮	૬	૪૮
૯	૪	૩૬	૯	૫	૪૫	૯	૬	૫૪
૧૦	૪	૪૦	૧૦	૫	૫૦	૧૦	૬	૬૦

૧૧ ×	૪ =	૪૪	૧૧ ×	૫ =	૫૫	૧૧ ×	૬ =	૬૬
૧૨	૪	૪૮	૧૨	૫	૬૦	૧૨	૬	૭૨
૧૩	૪	૫૨	૧૩	૫	૬૫	૧૩	૬	૭૮
૧૪	૪	૫૬	૧૪	૫	૭૦	૧૪	૬	૮૪
૧૫	૪	૬૦	૧૫	૫	૭૫	૧૫	૬	૯૦
૧૬	૪	૬૪	૧૬	૫	૮૦	૧૬	૬	૯૬
૧૭	૪	૬૮	૧૭	૫	૮૫	૧૭	૬	૧૦૨
૧૮	૪	૭૨	૧૮	૫	૯૦	૧૮	૬	૧૦૮
૧૯	૪	૭૬	૧૯	૫	૯૫	૧૯	૬	૧૧૪
૨૦	૪	૮૦	૨૦	૫	૧૦૦	૨૦	૬	૧૨૦

૨૧ ×	૪ =	૮૪	૨૧ ×	૫=	૧૦૫	૨૧ ×	૬=	૧૨૬
૨૨	૪	૮૮	૨૨	૫	૧૧૦	૨૨	૬	૧૩૨
૨૩	૪	૯૨	૨૩	૫	૧૧૫	૨૩	૬	૧૩૮
૨૪	૪	૯૬	૨૪	૫	૧૨૦	૨૪	૬	૧૪૪
૨૫	૪	૧૦૦	૨૫	૫	૧૨૫	૨૫	૬	૧૫૦
૨૬	૪	૧૦૪	૨૬	૫	૧૩૦	૨૬	૬	૧૫૬
૨૭	૪	૧૦૮	૨૭	૫	૧૩૫	૨૭	૬	૧૬૨
૨૮	૪	૧૧૨	૨૮	૫	૧૪૦	૨૮	૬	૧૬૮
૨૯	૪	૧૧૬	૨૯	૫	૧૪૫	૨૯	૬	૧૭૪
૩૦	૪	૧૨૦	૩૦	૫	૧૫૦	૩૦	૬	૧૮૦

૧ × ૭ = ૭	૧ × ૮ = ૮	૧ × ૯ = ૯
૨ ૭ ૧૪	૨ ૮ ૧૬	૨ ૯ ૧૮
૩ ૭ ૨૧	૩ ૮ ૨૪	૩ ૯ ૨૭
૪ ૭ ૨૮	૪ ૮ ૩૨	૪ ૯ ૩૬
૫ ૭ ૩૫	૫ ૮ ૪૦	૫ ૯ ૪૫
૬ ૭ ૪૨	૬ ૮ ૪૮	૬ ૯ ૫૪
૭ ૭ ૪૯	૭ ૮ ૫૬	૭ ૯ ૬૩
૮ ૭ ૫૬	૮ ૮ ૬૪	૮ ૯ ૭૨
૯ ૭ ૬૩	૯ ૮ ૭૨	૯ ૯ ૮૧
૧૦ ૭ ૭૦	૧૦ ૮ ૮૦	૧૦ ૯ ૯૦
૧૧ × ૭ = ૭૭	૧૧ × ૮ = ૮૮	૧૧ × ૯ = ૯૯
૧૨ ૭ ૮૪	૧૨ ૮ ૯૬	૧૨ ૯ ૧૦૮
૧૩ ૭ ૯૧	૧૩ ૮ ૧૦૪	૧૩ ૯ ૧૧૭
૧૪ ૭ ૯૮	૧૪ ૮ ૧૧૨	૧૪ ૯ ૧૨૬
૧૫ ૭ ૧૦૫	૧૫ ૮ ૧૨૦	૧૫ ૯ ૧૩૫
૧૬ ૭ ૧૧૨	૧૬ ૮ ૧૨૮	૧૬ ૯ ૧૪૪
૧૭ ૭ ૧૧૯	૧૭ ૮ ૧૩૬	૧૭ ૯ ૧૫૩
૧૮ ૭ ૧૨૬	૧૮ ૮ ૧૪૪	૧૮ ૯ ૧૬૨
૧૯ ૭ ૧૩૩	૧૯ ૮ ૧૫૨	૧૯ ૯ ૧૭૧
૨૦ ૭ ૧૪૦	૨૦ ૮ ૧૬૦	૨૦ ૯ ૧૮૦
૨૧ × ૭ ૧૪૭	૨૧ × ૮ = ૧૬૮	૨૧ × ૯ = ૧૮૯
૨૨ ૭ ૧૫૪	૨૨ ૮ ૧૭૬	૨૨ ૯ ૧૯૮
૨૩ ૭ ૧૬૧	૨૩ ૮ ૧૮૪	૨૩ ૯ ૨૦૭
૨૪ ૭ ૧૬૮	૨૪ ૮ ૧૯૨	૨૪ ૯ ૨૧૬
૨૫ ૭ ૧૭૫	૨૫ ૮ ૨૦૦	૨૫ ૯ ૨૨૫
૨૬ ૭ ૧૮૨	૨૬ ૮ ૨૦૮	૨૬ ૯ ૨૩૪
૨૭ ૭ ૧૮૯	૨૭ ૮ ૨૧૬	૨૭ ૯ ૨૪૩
૨૮ ૭ ૧૯૬	૨૮ ૮ ૨૨૪	૨૮ ૯ ૨૫૨
૨૯ ૭ ૨૦૩	૨૯ ૮ ૨૩૨	૨૯ ૯ ૨૬૧
૩૦ ૭ ૨૧૦	૩૦ ૮ ૨૪૦	૩૦ ૯ ૨૭૦

૧	× ૧૦	=	૧૦
૨	૧૦		૨૦
૩	૧૦		૩૦
૪	૧૦		૪૦
૫	૧૦		૫૦
૬	૧૦		૬૦
૭	૧૦		૭૦
૮	૧૦		૮૦
૯	૧૦		૯૦
૧૦	૧૦		૧૦૦

૧૧	× ૧૦	=	૧૧૦
૧૨	૧૦		૧૨૦
૧૩	૧૦		૧૩૦
૧૪	૧૦		૧૪૦
૧૫	૧૦		૧૫૦
૧૬	૧૦		૧૬૦
૧૭	૧૦		૧૭૦
૧૮	૧૦		૧૮૦
૧૯	૧૦		૧૯૦
૨૦	૧૦		૨૦૦

૨૧	× ૧૦	=	૨૧૦
૨૨	૧૦		૨૨૦
૨૩	૧૦		૨૩૦
૨૪	૧૦		૨૪૦
૨૫	૧૦		૨૫૦
૨૬	૧૦		૨૬૦
૨૭	૧૦		૨૭૦
૨૮	૧૦		૨૮૦
૨૯	૧૦		૨૯૦
૩૦	૧૦		૩૦૦

સૂચના—જેટલીવાર એક લઇએ તેટલા આવે એ પ્રત્યક્ષ વસ્તુઓથી સમજાવવું, અને પછી એકની પલાખી તેમની પાસે ઉપજાવી કઢાવવી. જેમકે ૧ એક વખત લઇએ તો એક થાય. ૨ એક વખત લઇએ તો બે થાય.

બેની પલાખી બબ્બે ઉમેરાવી, ત્રણની પલાખી ત્રણ ત્રણ ઉમેરાવી છોકરાઓ પાસે ઉપજાવી કઢાવવી. એજ મુજબ ૪, ૫, ૬, ૭, ૮ અને ૯ની પલાખીઓ ઉપજાવી કઢાવવી.

૧૦ની પલાખી દશકની પરોવેલી હારો (શેરો)થી ઉપજાવી કઢાવવી.

પલાખી સવળી તથા અવળી પણ મોઢે કરાવવી. જેથી ૪+૨, ૧૦+૨, ૧૬+૨, ૧૮+૩, ૨૭+૩, ૯+૯, ૧૮+૯, ૪૫+૯, વગેરે આંકના સંબંધના સરવાળા, બાદબાકી મોઢે સહેલાઇથી કહી શકશે. જેમકે ૩૬+૯. છત્રીસમાં ૪ વખત નવ છે એમાં ૧ વાર નવ ઉમેરવાથી પાંચ વાર નવ એટલે ૪૫ થાય છે. ૪૨−૭. બેતાળીશમાં ૬ વાર સાત છે તેમાંથી ૧ વાર સાત બાદ કરવાથી ૫ વાર સાત રહેશે. એટલે ૩૫ જવાબ.

ગુણાકારનો કોઠો. (એકથી દશ સુધી ગણવાનો) (૧૧)

૧ ×	૧ =	૧	૨ ×	૧ =	૨	૩ ×	૧ =	૩	૪ ×	૧ =	૪
૧	૨	૨	૨	૨	૪	૩	૨	૬	૪	૨	૮
૧	૩	૩	૨	૩	૬	૩	૩	૯	૪	૩	૧૨
૧	૪	૪	૨	૪	૮	૩	૪	૧૨	૪	૪	૧૬
૧	૫	૫	૨	૫	૧૦	૩	૫	૧૫	૪	૫	૨૦
૧	૬	૬	૨	૬	૧૨	૩	૬	૧૮	૪	૬	૨૪
૧	૭	૭	૨	૭	૧૪	૩	૭	૨૧	૪	૭	૨૮
૧	૮	૮	૨	૮	૧૬	૩	૮	૨૪	૪	૮	૩૨
૧	૯	૯	૨	૯	૧૮	૩	૯	૨૭	૪	૯	૩૬
૧	૧૦	૧૦	૨	૧૦	૨૦	૩	૧૦	૩૦	૪	૧૦	૪૦

૫ ×	૧ =	૫	૬ ×	૧ =	૬	૭ ×	૧ =	૭
૫	૨	૧૦	૬	૨	૧૨	૭	૨	૧૪
૫	૩	૧૫	૬	૩	૧૮	૭	૩	૨૧
૫	૪	૨૦	૬	૪	૨૪	૭	૪	૨૮
૫	૫	૨૫	૬	૫	૩૦	૭	૫	૩૫
૫	૬	૩૦	૬	૬	૩૬	૭	૬	૪૨
૫	૭	૩૫	૬	૭	૪૨	૭	૭	૪૯
૫	૮	૪૦	૬	૮	૪૮	૭	૮	૫૬
૫	૯	૪૫	૬	૯	૫૪	૭	૯	૬૩
૫	૧૦	૫૦	૬	૧૦	૬૦	૭	૧૦	૭૦

૮ ×	૧ =	૮	૯ ×	૧ =	૯	૧૦ ×	૧ =	૧૦
૮	૨	૧૬	૯	૨	૧૮	૧૦	૨	૨૦
૮	૩	૨૪	૯	૩	૨૭	૧૦	૩	૩૦
૮	૪	૩૨	૯	૪	૩૬	૧૦	૪	૪૦
૮	૫	૪૦	૯	૫	૪૫	૧૦	૫	૫૦
૮	૬	૪૮	૯	૬	૫૪	૧૦	૬	૬૦
૮	૭	૫૬	૯	૭	૬૩	૧૦	૭	૭૦
૮	૮	૬૪	૯	૮	૭૨	૧૦	૮	૮૦
૮	૯	૭૨	૯	૯	૮૧	૧૦	૯	૯૦
૮	૧૦	૮૦	૯	૧૦	૯૦	૧૦	૧૦	૧૦૦

અગીઆરાથી વીસા.

૧૧ ×	૧	= ૧૧	૧૨ ×	૧	= ૧૨	૧૩ ×	૧	= ૧૩	૧૪ ×	૧	= ૧૪
૧૧	૨	૨૨	૧૨	૨	૨૪	૧૩	૨	૨૬	૧૪	૨	૨૮
૧૧	૩	૩૩	૧૨	૩	૩૬	૧૩	૩	૩૯	૧૪	૩	૪૨
૧૧	૪	૪૪	૧૨	૪	૪૮	૧૩	૪	૫૨	૧૪	૪	૫૬
૧૧	૫	૫૫	૧૨	૫	૬૦	૧૩	૫	૬૫	૧૪	૫	૭૦
૧૧	૬	૬૬	૧૨	૬	૭૨	૧૩	૬	૭૮	૧૪	૬	૮૪
૧૧	૭	૭૭	૧૨	૭	૮૪	૧૩	૭	૯૧	૧૪	૭	૯૮
૧૧	૮	૮૮	૧૨	૮	૯૬	૧૩	૮	૧૦૪	૧૪	૮	૧૧૨
૧૧	૯	૯૯	૧૨	૯	૧૦૮	૧૩	૯	૧૧૭	૧૪	૯	૧૨૬
૧૧	૧૦	૧૧૦	૧૨	૧૦	૧૨૦	૧૩	૧૦	૧૩૦	૧૪	૧૦	૧૪૦

૧૫ ×	૧	= ૧૫	૧૬ ×	૧	= ૧૬	૧૭ ×	૧	= ૧૭
૧૫	૨	૩૦	૧૬	૨	૩૨	૧૭	૨	૩૪
૧૫	૩	૪૫	૧૬	૩	૪૮	૧૭	૩	૫૧
૧૫	૪	૬૦	૧૬	૪	૬૪	૧૭	૪	૬૮
૧૫	૫	૭૫	૧૬	૫	૮૦	૧૭	૫	૮૫
૧૫	૬	૯૦	૧૬	૬	૯૬	૧૭	૬	૧૦૨
૧૫	૭	૧૦૫	૧૬	૭	૧૧૨	૧૭	૭	૧૧૯
૧૫	૮	૧૨૦	૧૬	૮	૧૨૮	૧૭	૮	૧૩૬
૧૫	૯	૧૩૫	૧૬	૯	૧૪૪	૧૭	૯	૧૫૩
૧૫	૧૦	૧૫૦	૧૬	૧૦	૧૬૦	૧૭	૧૦	૧૭૦

૧૮ ×	૧	= ૧૮	૧૯ ×	૧	= ૧૯	૨૦ ×	૧	= ૨૦
૧૮	૨	૩૬	૧૯	૨	૩૮	૨૦	૨	૪૦
૧૮	૩	૫૪	૧૯	૩	૫૭	૨૦	૩	૬૦
૧૮	૪	૭૨	૧૯	૪	૭૬	૨૦	૪	૮૦
૧૮	૫	૯૦	૧૯	૫	૯૫	૨૦	૫	૧૦૦
૧૮	૬	૧૦૮	૧૯	૬	૧૧૪	૨૦	૬	૧૨૦
૧૮	૭	૧૨૬	૧૯	૭	૧૩૩	૨૦	૭	૧૪૦
૧૮	૮	૧૪૪	૧૯	૮	૧૫૨	૨૦	૮	૧૬૦
૧૮	૯	૧૬૨	૧૯	૯	૧૭૧	૨૦	૯	૧૮૦
૧૮	૧૦	૧૮૦	૧૯	૧૦	૧૯૦	૨૦	૧૦	૨૦૦

૨૧ ×	૧ =	૨૧
૨૧	૨	૪૨
૨૧	૩	૬૩
૨૧	૪	૮૪
૨૧	૫	૧૦૫
૨૧	૬	૧૨૬
૨૧	૭	૧૪૭
૨૧	૮	૧૬૮
૨૧	૯	૧૮૯
૨૧	૧૦	૨૧૦

૨૨ ×	૧ =	૨૨
૨૨	૨	૪૪
૨૨	૩	૬૬
૨૨	૪	૮૮
૨૨	૫	૧૧૦
૨૨	૬	૧૩૨
૨૨	૭	૧૫૪
૨૨	૮	૧૭૬
૨૨	૯	૧૯૮
૨૨	૧૦	૨૨૦

૨૩ ×	૧ =	૨૩
૨૩	૨	૪૬
૨૩	૩	૬૯
૨૩	૪	૯૨
૨૩	૫	૧૧૫
૨૩	૬	૧૩૮
૨૩	૭	૧૬૧
૨૩	૮	૧૮૪
૨૩	૯	૨૦૭
૨૩	૧૦	૨૩૦

૨૪ ×	૧ =	૨૪
૨૪	૨	૪૮
૨૪	૩	૭૨
૨૪	૪	૯૬
૨૪	૫	૧૨૦
૨૪	૬	૧૪૪
૨૪	૭	૧૬૮
૨૪	૮	૧૯૨
૨૪	૯	૨૧૬
૨૪	૧૦	૨૪૦

૨૫ ×	૧ =	૨૫
૨૫	૨	૫૦
૨૫	૩	૭૫
૨૫	૪	૧૦૦
૨૫	૫	૧૨૫
૨૫	૬	૧૫૦
૨૫	૭	૧૭૫
૨૫	૮	૨૦૦
૨૫	૯	૨૨૫
૨૫	૧૦	૨૫૦

૨૬ ×	૧ =	૨૬
૨૬	૨	૫૨
૨૬	૩	૭૮
૨૬	૪	૧૦૪
૨૬	૫	૧૩૦
૨૬	૬	૧૫૬
૨૬	૭	૧૮૨
૨૬	૮	૨૦૮
૨૬	૯	૨૩૪
૨૬	૧૦	૨૬૦

૨૭ ×	૧ =	૨૭
૨૭	૨	૫૪
૨૭	૩	૮૧
૨૭	૪	૧૦૮
૨૭	૫	૧૩૫
૨૭	૬	૧૬૨
૨૭	૭	૧૮૯
૨૭	૮	૨૧૬
૨૭	૯	૨૪૩
૨૭	૧૦	૨૭૦

૨૮ ×	૧ =	૨૮
૨૮	૨	૫૬
૨૮	૩	૮૪
૨૮	૪	૧૧૨
૨૮	૫	૧૪૦
૨૮	૬	૧૬૮
૨૮	૭	૧૯૬
૨૮	૮	૨૨૪
૨૮	૯	૨૫૨
૨૮	૧૦	૨૮૦

૨૯ ×	૧ =	૨૯
૨૯	૨	૫૮
૨૯	૩	૮૭
૨૯	૪	૧૧૬
૨૯	૫	૧૪૫
૨૯	૬	૧૭૪
૨૯	૭	૨૦૩
૨૯	૮	૨૩૨
૨૯	૯	૨૬૧
૨૯	૧૦	૨૯૦

૩૦ ×	૧ =	૩૦
૩૦	૨	૬૦
૩૦	૩	૯૦
૩૦	૪	૧૨૦
૩૦	૫	૧૫૦
૩૦	૬	૧૮૦
૩૦	૭	૨૧૦
૩૦	૮	૨૪૦
૩૦	૯	૨૭૦
૩૦	૧૦	૩૦૦

(૧૪) "સુખગણિત શિક્ષક" ભા. ૪થો ૩-૦-૧-૯

સૂચના—અગિઆરાના કોઠામાં અગિઆર, બારાના કોઠામાં બાર એ મુજબ આંકની મદદથી મોઢે શી રીતે ઉમેરી, બાદ કરી, ગુણી અથવા ભાગી શકાય તે સમજાવવું. જેમકે ૮૮+૧૧. ૮૮ માં ૧૧ આઠ વખત છે અને ૧ વાર ૧૧ ઉમેરવાથી ૮+૧=૯ વાર ૧૧ એટલે ૯૯ થાય. ૯૮-૧૪. ૯૮ માં ૧૪ સાતવાર છે તેમાંથી ૧ વાર ૧૪ બાદ કરતાં ૭-૧=૬ વાર ૧૪ રહે એટલે ૮૪. ૧૬×૭=સોળ ૭ વાર લઇએ તો ૧૧૨ થાય, માટે ૧૧૨ જવાબ. ૧૨૬÷૧૪. એકસો છવીસમાં ૧૪ નવ વાર છે માટે ૯ જવાબ. ૧૨૬÷૯=એકસો છવીસમાં ૯ ચૌદ વાર છે માટે ૧૪ જવાબ.

આંક સવળા તથા અવળા પણ મોઢે કરાવવા.

આ સૂચનાઓ દરેક આંકને લાગુ પાડવી, અને આંકના સંબંધના સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકારનો મહાવરો કરાવવો.

અડધો, પા અને પોણાની સમજ.

શિક્ષકે હાથમાં એક જમરૂખ લઈ પૂછવું આ શું છે? જ. જમરૂખ. કેટલાં છે? જ. એક. આ એક જમરૂખના હું સરખા ભાગ કરૂં છું. આ કેટલા થયા? જ. બે. એક કકડો હાથમાં લઇ પૂછવું આ કેટલું જમરૂખ છે? જ. અડધું આ બે અડધાં ભેગાં કરીએ તો કેટલા થાય? જ. ૧. એકના અડધાં કરીએ તો કેટલાં થાય? જ. બે.

જુઓ, આ બે અડધાના પાછા બબ્બે સરખા ભાગ કરૂં છું. આ કેટલા ભાગ થયા? જ ચાર. ત્યારે આ એક કકડો એ આખા જમરૂખનો કેટલામો ભાગ? જ. ચોથો એ ચોથા ભાગનું નામ તમને આવડે છે? જ. નહિ. એ ચોથા ભાગનું નામ પા છે. શું છે? જ. પા. ત્યારે એક જમરૂખના કેટલા પા થયા? જ ચાર. એક અડધાના કેટલા પા થયા? જ. બે. આ બે પા એકઠા કરૂં તો કેટલું જમરૂખ થાય? જ. અડધું. આ ત્રણ પા ભેગા કરૂં તો? જ. નહિ દે. એને પોણું (એકમાં

પા ઊણું એટલે ઓછું) કહે છે કેટલા પા ભેગા કરીએ તો પોણું થાય ? જ. ત્રણ પોણું એક કરતાં કેટલું ઓછું ? જ. પા આ પા પણ એમાં મેળવું તો કેટલું થાય ? જ. એક આખું. ત્યારે કેટલા પા મળીને એક થાય ? જ. ચાર પા. કેટલા અડધાં મળીને એક થાય ? જ બે

અડધું એ એકનો કેટલામો ભાગ ? જ બીજો પા એ કેટલામો ભાગ ? જ ચોથો પા એ અડધાનો કેટલામો ભાગ ? જ. બીજો પા એ પોણાનો કેટલામો ભાગ ? જ. ત્રીજો. એકના બીજા ભાગનું નામ શું ? જ અડધો એકના ચોથા ભાગનું નામ શું ? જ. પા. ત્રણ પા એકઠા કરીએ તેનું નામ શું ? જ. પોણો ચાર પા ભેગા કરીએ તેનું નામ શું ? જ. એક આખુ. બે અડધા ભેગા કરીએ તેનું નામ શું ? જ. એક આખું એક ને ઉપર પા લઇએ તો સવા (૧।) (સ+।=પા સહીત) થાય. એક અને બે પા (અડધો) લઇએ તો દોઢ (૧॥) થાય. એક ને ત્રણ પા (પોણો) લઇએ તો પોણા બે (૧॥।) (બેમાં પા ઓછો) થાય. એક ને ચાર પા (એક આખો અથવા બે અડધા) લઇએ તો બે થાય. એજ મુજબ બે ને પા સવા બે (૨।); બે ને અડધો અઢી (૨॥); બે ને પોણો પોણા ત્રણ (૨॥।) થાય.

પાને માટે એક પાણુ, અડધાને માટે બે પાણુ અને પોણાને માટે ત્રણ પાણ લખાય છે.

સોની અંદરની સંખ્યા ઉપર એક પાણુ હોય તો પહેલા સવા બોલી પછી તે સંખ્યા બોલવી. તેમજ બે પાણુ હોય તો પહેલા સાડી કે સાડા બોલી પછી તે સંખ્યા બોલવી. પણ જો ત્રણ પાણુ હોય તો પહેલા પોણા કે પોણી બોલી જે સંખ્યા લખેલી હોય તેની અગળ સંખ્યા બોલવી લખવામા જે સંખ્યા બોલાય તેની પહેલાની સંખ્યા લખી પછી ત્રણ પાણુ લખવી.

૧૦૦ ઉપરની સંખ્યામાં એક પાણુ હોય તો સો પહેલાં બોલવા પછી સોની અંદરની સંખ્યા માટે બોલાએ છીએ તેમ બોલવું. જેમકે ૨૧૫। બસો સવા પંદર. ૧૦૨॥ એકસો અઢી, ૩૧૫॥। ત્રણસો પોણા સોળ.

(૧૬) એકડે એકથી ૫૦ સુધીની દુની પલાખી અને

સો સુધીમાંની બેકીની પલાખીના અડધા.

૧×૨ = ૨	૨×૦॥= ૧	૧૧×૨= ૨૨	૨૨×૦॥= ૧૧
૨ ૨ ૪	૪ ૦॥ ૨	૧૨ ૨ ૨૪	૨૪ ૦॥ ૧૨
૩ ૨ ૬	૬ ૦॥ ૩	૧૩ ૨ ૨૬	૨૬ ૦॥ ૧૩
૪ ૨ ૮	૮ ૦॥ ૪	૧૪ ૨ ૨૮	૨૮ ૦॥ ૧૪
૫ ૨ ૧૦	૧૦ ૦॥ ૫	૧૫ ૨ ૩૦	૩૦ ૦॥ ૧૫
૬ ૨ ૧૨	૧૨ ૦॥ ૬	૧૬ ૨ ૩૨	૩૨ ૦॥ ૧૬
૭ ૨ ૧૪	૧૪ ૦॥ ૭	૧૭ ૨ ૩૪	૩૪ ૦॥ ૧૭
૮ ૨ ૧૬	૧૬ ૦॥ ૮	૧૮ ૨ ૩૬	૩૬ ૦॥ ૧૮
૯ ૨ ૧૮	૧૮ ૦॥ ૯	૧૯ ૨ ૩૮	૩૮ ૦॥ ૧૯
૧૦ ૨ ૨૦	૨૦ ૦॥ ૧૦	૨૦ ૨ ૪૦	૪૦ ૦॥ ૨૦
૨૧×૨= ૪૨	૪૨×૦॥=૨૧	૩૧×૨ = ૬૨	૬૨×૦॥=૩૧
૨૨ ૨ ૪૪	૪૪ ૦॥ ૨૨	૩૨ ૨ ૬૪	૬૪ ૦॥ ૩૨
૨૩ ૨ ૪૬	૪૬ ૦॥ ૨૩	૩૩ ૨ ૬૬	૬૬ ૦॥ ૩૩
૨૪ ૨ ૪૮	૪૮ ૦॥ ૨૪	૩૪ ૨ ૬૮	૬૮ ૦॥ ૩૪
૨૫ ૨ ૫૦	૫૦ ૦॥ ૨૫	૩૫ ૨ ૭૦	૭૦ ૦॥ ૩૫
૨૬ ૨ ૫૨	૫૨ ૦॥ ૨૬	૩૬ ૨ ૭૨	૭૨ ૦॥ ૩૬
૨૭ ૨ ૫૪	૫૪ ૦॥ ૨૭	૩૭ ૨ ૭૪	૭૪ ૦॥ ૩૭
૨૮ ૨ ૫૬	૫૬ ૦॥ ૨૮	૩૮ ૨ ૭૬	૭૬ ૦॥ ૩૮
૨૯ ૨ ૫૮	૫૮ ૦॥ ૨૯	૩૯ ૨ ૭૮	૭૮ ૦॥ ૩૯
૩૦ ૨ ૬૦	૬૦ ૦॥ ૩૦	૪૦ ૨ ૮૦	૮૦ ૦॥ ૪૦
૪૧×૨ = ૮૨	૮૨×૦॥=૪૧	૫૦×૨= ૧૦૦	૧૦૦×૦॥= ૫૦
૪૨ ૨ ૮૪	૮૪ ૦॥ ૪૨	૧૦૦ ૨ ૨૦૦	૨૦૦ ૦॥ ૧૦૦
૪૩ ૨ ૮૬	૮૬ ૦॥ ૪૩	૧૫૦ ૨ ૩૦૦	૩૦૦ ૦॥ ૧૫૦
૪૪ ૨ ૮૮	૮૮ ૦॥ ૪૪	૨૦૦ ૨ ૪૦૦	૪૦૦ ૦॥ ૨૦૦
૪૫ ૨ ૯૦	૯૦ ૦॥ ૪૫	૨૫૦ ૨ ૫૦૦	૫૦૦ ૦॥ ૨૫૦
૪૬ ૨ ૯૨	૯૨ ૦॥ ૪૬	૩૦૦ ૨ ૬૦૦	૬૦૦ ૦॥ ૩૦૦
૪૭ ૨ ૯૪	૯૪ ૦॥ ૪૭	૩૫૦ ૨ ૭૦૦	૭૦૦ ૦॥ ૩૫૦
૪૮ ૨ ૯૬	૯૬ ૦॥ ૪૮	૪૦૦ ૨ ૮૦૦	૮૦૦ ૦॥ ૪૦૦
૪૯ ૨ ૯૮	૯૮ ૧॥ ૪૯	૪૫૦ ૨ ૯૦૦	૯૦૦ ૦॥ ૪૫૦
૫૦ ૨ ૧૦૦	૧૦૦ ૦॥ ૫૦	૫૦૦ ૨ ૧૦૦૦	૧૦૦૦ ૦॥ ૫૦૦

૧×૦॥=૦॥	૧૧×૦॥=૫॥	૨૧×૦॥=૧૦॥	૩૧×૦॥=૧૫॥
૨ ૦॥ ૧	૧૨ ૦॥ ૬	૨૨ ૦॥ ૧૧	૩૨ ૦॥ ૧૬
૩ ૦॥ ૧॥	૧૩ ૦॥ ૬॥	૨૩ ૦॥ ૧૧॥	૩૩ ૦॥ ૧૬॥
૪ ૦॥ ૨	૧૪ ૦॥ ૭	૨૪ ૦॥ ૧૨	૩૪ ૦॥ ૧૭
૫ ૦॥ ૨॥	૧૫ ૦॥ ૭॥	૨૫ ૦॥ ૧૨॥	૩૫ ૦॥ ૧૭॥
૬ ૦॥ ૩	૧૬ ૦॥ ૮	૨૬ ૦॥ ૧૩	૩૬ ૦॥ ૧૮
૭ ૦॥ ૩॥	૧૭ ૦॥ ૮॥	૨૭ ૦॥ ૧૩॥	૩૭ ૦॥ ૧૮॥
૮ ૦॥ ૪	૧૮ ૦॥ ૯	૨૮ ૦॥ ૧૪	૩૮ ૦॥ ૧૯
૯ ૦॥ ૪॥	૧૯ ૦॥ ૯॥	૨૯ ૦॥ ૧૪॥	૩૯ ૦॥ ૧૯॥
૧૦ ૦॥ ૫	૨૦ ૦॥ ૧૦	૩૦ ૦॥ ૧૫	૪૦ ૦॥ ૨૦

૪૧×૦॥=૨૦॥	૫૧×૦॥=૨૫॥	૬૧×૦॥=૩૦॥	૭૧×૦॥=૩૫॥
૪૨ ૦॥ ૨૧	૫૨ ૦॥ ૨૬	૬૨ ૦॥ ૩૧	૭૨ ૦॥ ૩૬
૪૩ ૦॥ ૨૧॥	૫૩ ૦॥ ૨૬॥	૬૩ ૦॥ ૩૧॥	૭૩ ૦॥ ૩૬॥
૪૪ ૦॥ ૨૨	૫૪ ૦॥ ૨૭	૬૪ ૦॥ ૩૨	૭૪ ૦॥ ૩૭
૪૫ ૦॥ ૨૨॥	૫૫ ૦॥ ૨૭॥	૬૫ ૦॥ ૩૨॥	૭૫ ૦॥ ૩૭॥
૪૬ ૦॥ ૨૩	૫૬ ૦॥ ૨૮	૬૬ ૦॥ ૩૩	૭૬ ૦॥ ૩૮
૪૭ ૦॥ ૨૩॥	૫૭ ૦॥ ૨૮॥	૬૭ ૦॥ ૩૩॥	૭૭ ૦॥ ૩૮॥
૪૮ ૦॥ ૨૪	૫૮ ૦॥ ૨૯	૬૮ ૦॥ ૩૪	૭૮ ૦॥ ૩૯
૪૯ ૦॥ ૨૪॥	૫૯ ૦॥ ૨૯॥	૬૯ ૦॥ ૩૪॥	૭૯ ૦॥ ૩૯॥
૫૦ ૦॥ ૨૫	૬૦ ૦॥ ૩૦	૭૦ ૦॥ ૩૫	૮૦ ૦॥ ૪૦

૮૧×૦॥=૪૦॥	૯૧×૦॥=૪૫॥	૧૦૦×૦॥= ૫૦
૮૨ ૦॥ ૪૧	૯૨ ૦॥ ૪૬	૨૦૦ ૦॥ ૧૦૦
૮૩ ૦॥ ૪૧॥	૯૩ ૦॥ ૪૬॥	૩૦૦ ૦॥ ૧૫૦
૮૪ ૦॥ ૪૨	૯૪ ૦॥ ૪૭	૪૦૦ ૦॥ ૨૦૦
૮૫ ૦॥ ૪૨॥	૯૫ ૦॥ ૪૭॥	૫૦૦ ૦॥ ૨૫૦
૮૬ ૦॥ ૪૩	૯૬ ૦॥ ૪૮	૬૦૦ ૦॥ ૩૦૦
૮૭ ૦॥ ૪૩॥	૯૭ ૦॥ ૪૮॥	૭૦૦ ૦॥ ૩૫૦
૮૮ ૦॥ ૪૪	૯૮ ૦॥ ૪૯	૮૦૦ ૦॥ ૪૦૦
૮૯ ૦॥ ૪૪॥	૯૯ ૦॥ ૪૯॥	૯૦૦ ૦॥ ૪૫૦
૯૦ ૦॥ ૪૫	૧૦૦ ૦॥ ૫૦	૧૦૦૦ ૦॥ ૫૦૦

દોઢા

૧×૧॥ = ૧॥	૧૧×૧॥=૧૬॥	૨૧×૧॥=૩૧॥	૩૧×૧॥=૪૬॥
૨ ૧॥ ૩	૧૨ ૧॥ ૧૮	૨૨ ૧॥ ૩૩	૩૨ ૧॥ ૪૮
૩ ૧॥ ૪॥	૧૩ ૧॥ ૧૯॥	૨૩ ૧॥ ૩૪॥	૩૩ ૧॥ ૪૯॥
૪ ૧॥ ૬	૧૪ ૧॥ ૨૧	૨૪ ૧॥ ૩૬	૩૪ ૧॥ ૫૧
૫ ૧॥ ૭॥	૧૫ ૧॥ ૨૨॥	૨૫ ૧॥ ૩૭॥	૩૫ ૧॥ ૫૨॥
૬ ૧॥ ૯	૧૬ ૧॥ ૨૪	૨૬ ૧॥ ૩૯	૩૬ ૧॥ ૫૪
૭ ૧॥ ૧૦॥	૧૭ ૧॥ ૨૫॥	૨૭ ૧॥ ૪૦॥	૩૭ ૧॥ ૫૫॥
૮ ૧॥ ૧૨	૧૮ ૧॥ ૨૭	૨૮ ૧॥ ૪૨	૩૮ ૧॥ ૫૭
૯ ૧॥ ૧૩॥	૧૯ ૧॥ ૨૮॥	૨૯ ૧॥ ૪૩॥	૩૯ ૧॥ ૫૮॥
૧૦ ૧॥ ૧૫	૨૦ ૧॥ ૩૦	૩૦ ૧॥ ૪૫	૪૦ ૧॥ ૬૦

૪૧×૧॥=૬૧॥	૫૧×૧॥=૭૬॥	૬૧×૧॥= ૯૧॥
૪૨ ૧॥ ૬૩	૫૨ ૧॥ ૭૮	૬૨ ૧॥ ૯૩
૪૩ ૧॥ ૬૪॥	૫૩ ૧॥ ૭૯॥	૬૩ ૧॥ ૯૪॥
૪૪ ૧॥ ૬૬	૫૪ ૧॥ ૮૧	૬૪ ૧॥ ૯૬
૪૫ ૧॥ ૬૭॥	૫૫ ૧॥ ૮૨॥	૬૫ ૧॥ ૯૭॥
૪૬ ૧॥ ૬૯	૫૬ ૧॥ ૮૪	૬૬ ૧॥ ૯૯
૪૭ ૧॥ ૭૦॥	૫૭ ૧॥ ૮૫॥	૬૭ ૧॥ ૧૦૦॥
૪૮ ૧॥ ૭૨	૫૮ ૧॥ ૮૭	૬૮ ૧॥ ૧૦૨
૪૯ ૧॥ ૭૩॥	૫૯ ૧॥ ૮૮॥	૬૯ ૧॥ ૧૦૩॥
૫૦ ૧॥ ૭૫	૬૦ ૧॥ ૯૦	૭૦ ૧॥ ૧૦૫

૭૧×૧॥=૧૦૬॥	૮૧×૧॥=૧૨૧॥	૯૧×૧॥=૧૩૬॥
૭૨ ૧॥ ૧૦૮	૮૨ ૧॥ ૧૨૩	૯૨ ૧॥ ૧૩૮
૭૩ ૧॥ ૧૦૯॥	૮૩ ૧॥ ૧૨૪॥	૯૩ ૧॥ ૧૩૯॥
૭૪ ૧॥ ૧૧૧	૮૪ ૧॥ ૧૨૬	૯૪ ૧॥ ૧૪૧
૭૫ ૧॥ ૧૧૨॥	૮૫ ૧॥ ૧૨૭॥	૯૫ ૧॥ ૧૪૨॥
૭૬ ૧॥ ૧૧૪	૮૬ ૧॥ ૧૨૯	૯૬ ૧॥ ૧૪૪
૭૭ ૧॥ ૧૧૫॥	૮૭ ૧॥ ૧૩૦॥	૯૭ ૧॥ ૧૪૫॥
૭૮ ૧॥ ૧૧૭	૮૮ ૧॥ ૧૩૨	૯૮ ૧॥ ૧૪૭
૭૯ ૧॥ ૧૧૮॥	૮૯ ૧॥ ૧૩૩॥	૯૯ ૧॥ ૧૪૮॥
૮૦ ૧॥ ૧૨૦	૯૦ ૧॥ ૧૩૫	૧૦૦ ૧॥ ૧૫૦

૧×૨ાા = ૨ાા	૧૧×૨ાા=૨૭ાા	૨૧×૨ાા=૫૨ાા	૩૧×૨ાા=૭૭ાા
૨ ૨ાા ૫	૧૨ ૨ાા ૩૦	૨૨ ૨ાા ૫૫	૩૨ ૨ાા ૮૦
૩ ૨ાા ૭ાા	૧૩ ૨ાા ૩૨ાા	૨૩ ૨ાા ૫૭ાા	૩૩ ૨ાા ૮૨ાા
૪ ૨ાા ૧૦	૧૪ ૨ાા ૩૫	૨૪ ૨ાા ૬૦	૩૪ ૨ાા ૮૫
૫ ૨ાા ૧૨ાા	૧૫ ૨ાા ૩૭ાા	૨૫ ૨ાા ૬૨ાા	૩૫ ૨ાા ૮૭ાા
૬ ૨ાા ૧૫	૧૬ ૨ાા ૪૦	૨૬ ૨ાા ૬૫	૩૬ ૨ાા ૯૦
૭ ૨ાા ૧૭ાા	૧૭ ૨ાા ૪૨ાા	૨૭ ૨ાા ૬૭ાા	૩૭ ૨ાા ૯૨ાા
૮ ૨ાા ૨૦	૧૮ ૨ાા ૪૫	૨૮ ૨ાા ૭૦	૩૮ ૨ાા ૯૫
૯ ૨ાા ૨૨ાા	૧૯ ૨ાા ૪૭ાા	૨૯ ૨ાા ૭૨ાા	૩૯ ૨ાા ૯૭ાા
૧૦ ૨ાા ૨૫	૨૦ ૨ાા ૫૦	૩૦ ૨ાા ૭૫	૪૦ ૨ાા ૧૦૦

૪૧×૨ાા=૧૦૨ાા	૫૧×૨ાા=૧૨૭ાા	૬૧×૨ાા=૧૫૨ાા
૪૨ ૨ાા ૧૦૫	૫૨ ૨ાા ૧૩૦	૬૨ ૨ાા ૧૫૫
૪૩ ૨ાા ૧૦૭ાા	૫૩ ૨ાા ૧૩૨ાા	૬૩ ૨ાા ૧૫૭ાા
૪૪ ૨ાા ૧૧૦	૫૪ ૨ાા ૧૩૫	૬૪ ૨ાા ૧૬૦
૪૫ ૨ાા ૧૧૨ાા	૫૫ ૨ાા ૧૩૭ાા	૬૫ ૨ાા ૧૬૨ાા
૪૬ ૨ાા ૧૧૫	૫૬ ૨ાા ૧૪૦	૬૬ ૨ાા ૧૬૫
૪૭ ૨ાા ૧૧૭ાા	૫૭ ૨ાા ૧૪૨ાા	૬૭ ૨ાા ૧૬૭ાા
૪૮ ૨ાા ૧૨૦	૫૮ ૨ાા ૧૪૫	૬૮ ૨ાા ૧૭૦
૪૯ ૨ાા ૧૨૨ાા	૫૯ ૨ાા ૧૪૭ાા	૬૯ ૨ાા ૧૭૨ાા
૫૦ ૨ાા ૧૨૫	૬૦ ૨ાા ૧૫૦	૭૦ ૨ાા ૧૭૫

૭૧×૨ાા=૧૭૭ાા	૮૧×૨ાા=૨૦૨ાા	૯૧×૨ાા=૨૨૭ાા
૭૨ ૨ાા ૧૮૦	૮૨ ૨ાા ૨૦૫	૯૨ ૨ાા ૨૩૦
૭૩ ૨ાા ૧૮૨ાા	૮૩ ૨ાા ૨૦૭ાા	૯૩ ૨ાા ૨૩૨ાા
૭૪ ૨ાા ૧૮૫	૮૪ ૨ાા ૨૧૦	૯૪ ૨ાા ૨૩૫
૭૫ ૨ાા ૧૮૭ાા	૮૫ ૨ાા ૨૧૨ાા	૯૫ ૨ાા ૨૩૭ાા
૭૬ ૨ાા ૧૯૦	૮૬ ૨ાા ૨૧૫	૯૬ ૨ાા ૨૪૦
૭૭ ૨ાા ૧૯૨ાા	૮૭ ૨ાા ૨૧૭ાા	૯૭ ૨ાા ૨૪૨ાા
૭૮ ૨ાા ૧૯૫	૮૮ ૨ાા ૨૨૦	૯૮ ૨ાા ૨૪૫
૭૯ ૨ાા ૧૯૭ાા	૮૯ ૨ાા ૨૨૨ાા	૯૯ ૨ાા ૨૪૭ાા
૮૦ ૨ાા ૨૦૦	૯૦ ૨ાા ૨૨૫	૧૦૦ ૨ાા ૨૫૦

(૨૦) ચોકની પલાખી તથા પાયાની ચચ્ચારની પલાખી

૧×૧॥ = ૧॥	૧૦૦×૧॥ = ૧૫૦	૧×૨॥ = ૨॥	૧૦૦×૨॥ = ૨૫૦
૨ ૧॥ ૩	૨૦૦ ૧॥ ૩૦૦	૨ ૨॥ ૫	૨૦૦ ૨॥ ૫૦૦
૩ ૧॥ ૪॥	૩૦૦ ૧॥ ૪૫૦	૩ ૨॥ ૭॥	૩૦૦ ૨॥ ૭૫૦
૪ ૧॥ ૬	૪૦૦ ૧॥ ૬૦૦	૪ ૨॥ ૧૦	૪૦૦ ૨॥ ૧૦૦૦
૫ ૧॥ ૭॥	૫૦૦ ૧॥ ૭૫૦	૫ ૨॥ ૧૨॥	૫૦૦ ૨॥ ૧૨૫૦
૬ ૧॥ ૯	૬૦૦ ૧॥ ૯૦૦	૬ ૨॥ ૧૫	૬૦૦ ૨॥ ૧૫૦૦
૭ ૧॥ ૧૦	૭૦૦ ૧॥ ૧૦૫૦	૭ ૨॥ ૧૭॥	૭૦૦ ૨॥ ૧૭૫૦
૮ ૧॥ ૧૨	૮૦૦ ૧॥ ૧૨૦૦	૮ ૨॥ ૨૦	૮૦૦ ૨॥ ૨૦૦૦
૯ ૧॥ ૧૩॥	૯૦૦ ૧॥ ૧૩૫૦	૯ ૨॥ ૨૨॥	૯૦૦ ૨॥ ૨૨૫૦
૧૦ ૧॥ ૧૫	૧૦૦૦ ૧॥ ૧૫૦૦	૧૦ ૨॥ ૨૫	૧૦૦૦ ૨॥ ૨૫૦૦

૧×૪ × ૪	૪×૦। = ૧	૧૧ × ૪=૪૪	૪૪×૦। = ૧૧
૨ ૪ ૮	૮ ૦। ૨	૧૨ ૪ ૪૮	૪૮ ૦। ૧૨
૩ ૪ ૧૨	૧૨ ૦। ૩	૧૩ ૪ ૫૨	૫૨ ૦। ૧૩
૪ ૪ ૧૬	૧૬ ૦। ૪	૧૪ ૪ ૫૬	૫૬ ૦। ૧૪
૫ ૪ ૨૦	૨૦ ૦। ૫	૧૫ ૪ ૬૦	૬૦ ૦। ૧૫
૬ ૪ ૨૪	૨૪ ૦। ૬	૧૬ ૪ ૬૪	૬૪ ૦। ૧૬
૭ ૪ ૨૮	૨૮ ૦। ૭	૧૭ ૪ ૬૮	૬૮ ૦। ૧૭
૮ ૪ ૩૨	૩૨ ૦। ૮	૧૮ ૪ ૭૨	૭૨ ૦। ૧૮
૯ ૪ ૩૬	૩૬ ૦। ૯	૧૯ ૪ ૭૬	૭૬ ૦। ૧૯
૧૦ ૪ ૪૦	૪૦ ૦। ૧૦	૨૦ ૪ ૮૦	૮૦ ૦। ૨૦

૨૧×૪= ૮૪	૮૪ ×૦।=૨૧	૩×૮ =૨૪	૬×૧૦ =૬૦
૨૨ ૪ ૮૮	૮૮ ૦। ૨૨	૪×૬ =૨૪	૧૦×૬ =૬૦
૨૩ ૪ ૯૨	૯૨ ૦। ૨૩	૬×૪ =૨૪	૧૨×૫ =૬૦
૨૪ ૪ ૯૬	૯૬ ૦। ૨૪	૮×૩ =૨૪	૧૫×૪ =૬૦
૨૫ ૪ ૧૦૦	૧૦૦ ૦। ૨૫	૧૨×૨ =૨૪	૨૦×૩ =૬૦
		૨૪×૧ =૨૪	૩૦×૨ =૬૦
		૩૨×૦॥। ૨૪	૪૦×૧॥ =૬૦
		૪૮×૦॥ ૨૪	૪૮×૧। =૬૦
		૯૬×૦। ૨૪	૨૪×૨॥ =૬૦
		૧૬×૧॥ ૨૪	૮૦×૦॥। =૬૦

સૂચના–પલાખાનો મહાવરો પાકો કરાવવા તેમજ કોઠાનો અરસપરસ સંબંધ જણાવવા ૨૪ કેટલી રીતે થાય ? તેવા પ્રશ્નો પૂછવા જેમકે

૧×૦। = ૦।	૧૧×૦। = ૨।।।	૨૧×૦। = ૫।	૩૧×૦।= ૭।।।
૨ ૦। ૦।।	૧૨ ૦। ૩	૨૨ ૦। ૫।।	૩૨ ૦। ૮
૩ ૦। ૦।।।	૧૩ ૦। ૩।	૨૩ ૦। ૫।।।	૩૩ ૦। ૮।
૪ ૦। ૧	૧૪ ૦। ૩।।	૨૪ ૦। ૬	૩૪ ૦। ૮।।
૫ ૦। ૧।	૧૫ ૦। ૩।।।	૨૫ ૦। ૬।	૩૫ ૦। ૮।।।
૬ ૦। ૧।।	૧૬ ૦। ૪	૨૬ ૦। ૬।।	૩૬ ૦। ૯
૭ ૦। ૧।।।	૧૭ ૦। ૪।	૨૭ ૦। ૬।।।	૩૭ ૦। ૯।
૮ ૦। ૨	૧૮ ૦। ૪।।	૨૮ ૦। ૭	૩૮ ૦। ૯।।
૯ ૦। ૨।	૧૯ । ૪।।।	૨૯ ૦। ૭।	૩૯ ૦। ૯।।।
૧૦ ૦। ૨।।	૨૦ ૦। ૫	૩૦ ૦। ૭।।	૪૦ ૦। ૧૦

૪૧×૦।=૧૦।	૫૧×૦।=૧૨।।।	૬૧×૦।=૧૫।	૭૧×૦।=૧૭।।।
૪૨ ૦। ૧૦।।	૫૨ ૦। ૧૩	૬૨ ૦। ૧૫।।	૭૨ ૦। ૧૮
૪૩ ૦। ૧૦।।।	૫૩ ૦। ૧૩।	૬૩ ૦। ૧૫।।।	૭૩ ૦। ૧૮।
૪૪ ૦। ૧૧	૫૪ ૦। ૧૩।।	૬૪ ૦। ૧૬	૭૪ ૦। ૧૮।।
૪૫ ૦। ૧૧।	૫૫ ૦। ૧૩।।।	૬૫ ૦। ૧૬।	૭૫ ૦। ૧૮।।।
૪૬ ૦। ૧૧।।	૫૬ ૦। ૧૪	૬૬ ૦। ૧૬।।	૭૬ ૦। ૧૯
૪૭ ૦। ૧૧।।।	૫૭ ૦। ૧૪।	૬૭ ૦। ૧૬।।।	૭૭ ૦। ૧૯।
૪૮ ૦। ૧૨	૫૮ ૦। ૧૪।।	૬૮ ૦। ૧૭	૭૮ ૦। ૧૯।।
૪૯ ૦। ૧૨।	૫૯ ૦। ૧૪।।।	૬૯ ૦। ૧૭।	૭૯ ૦। ૧૯।।।
૫૦ ૦। ૧૨।।	૬૦ ૦। ૧૫	૭૦ ૦। ૧૭।।	૮૦ ૦। ૨૦

૮૧×૦।=૨૦।	૯૧×૦।=૨૨।।।	૧૦૦×૦।= ૨૫
૮૨ ૦। ૨૦।।	૯૨ ૦। ૨૩	૨૦૦ ૦। ૫૦
૮૩ ૦। ૨૦।।।	૯૩ ૦। ૨૩।	૩૦૦ ૦। ૭૫
૮૪ ૦। ૨૧	૯૪ ૦। ૨૩।।	૪૦૦ ૦। ૧૦૦
૮૫ ૦। ૨૧।	૯૫ ૦। ૨૩।।।	૫૦૦ ૦। ૧૨૫
૮૬ ૦। ૨૧।।	૯૬ ૦। ૨૪	૬૦૦ ૦। ૧૫૦
૮૭ ૦। ૨૧।।।	૯૭ ૦। ૨૪।	૭૦૦ ૦। ૧૭૫
૮૮ ૦। ૨૨	૯૮ ૦। ૨૪।।	૮૦૦ ૦। ૨૦૦
૮૯ ૦। ૨૨।	૯૯ ૦। ૨૪।।।	૯૦૦ ૦। ૨૨૫
૯૦ ૦। ૨૨।।	૧૦૦ ૦। ૨૫	૧૦૦૦ ૦। ૨૫૦

(૨૨) બે છોકરાઓને સામસામા બોલવાના અર્ધાં તથા પાવા

૧×૦॥=૦॥	૨×૦।=૦॥	૧૧×૦॥= ૫॥	૨૨×૦।= ૫॥
૨ ૦॥ ૧	૪ ૦। ૧	૧૨ ૦॥ ૬	૨૪ ૦। ૬
૩ ૦॥ ૧॥	૬ ૦। ૧॥	૧૩ ૦॥ ૬॥	૨૬ ૦। ૬॥
૪ ૦॥ ૨	૮ ૦। ૨	૧૪ ૦॥ ૭	૨૮ ૦। ૭
૫ ૦॥ ૨॥	૧૦ ૦। ૨॥	૧૫ ૦॥ ૭॥	૩૦ ૦। ૭॥
૬ ૦॥ ૩	૧૨ ૦। ૩	૧૬ ૦॥ ૮	૩૨ ૦। ૮
૭ ૦॥ ૩॥	૧૪ ૦। ૩॥	૧૭ ૦॥ ૮॥	૩૪ ૦। ૮॥
૮ ૦॥ ૪	૧૬ ૦। ૪	૧૮ ૦॥ ૯	૩૬ ૦। ૯
૯ ૦॥ ૪॥	૧૮ ૦। ૪॥	૧૯ ૦॥ ૯॥	૩૮ ૦। ૯॥
૧૦ ૦॥ ૫	૨૦ ૦। ૫	૨૦ ૦॥ ૧૦	૪૦ ૦। ૧૦

૨૧×૦॥=૧૦॥	૪૨×૦।=૧૦॥	૩૧×૦॥=૧૫॥	૬૨×૦।=૧૫॥
૨૨ ૦॥ ૧૧	૪૪ ૦। ૧૧	૩૨ ૦॥ ૧૬	૬૪ ૦। ૧૬
૨૩ ૦॥ ૧૧॥	૪૬ ૦। ૧૧॥	૩૩ ૦॥ ૧૬॥	૬૬ ૦। ૧૬॥
૨૪ ૦॥ ૧૨	૪૮ ૦। ૧૨	૩૪ ૦॥ ૧૭	૬૮ ૦। ૧૭
૨૫ ૦॥ ૧૨॥	૫૦ ૦। ૧૨॥	૩૫ ૦॥ ૧૭॥	૭૦ ૦। ૧૭॥
૨૬ ૦॥ ૧૩	૫૨ ૦। ૧૩	૩૬ ૦॥ ૧૮	૭૨ ૦। ૧૮
૨૭ ૦॥ ૧૩॥	૫૪ ૦। ૧૩॥	૩૭ ૦॥ ૧૮॥	૭૪ ૦। ૧૮॥
૨૮ ૦॥ ૧૪	૫૬ ૦। ૧૪	૩૮ ૦॥ ૧૯	૭૬ ૦। ૧૯
૨૯ ૦॥ ૧૪॥	૫૮ ૦। ૧૪॥	૩૯ ૦॥ ૧૯॥	૭૮ ૦। ૧૯॥
૩૦ ૦॥ ૧૫	૬૦ ૦। ૧૫	૪૦ ૦॥ ૨૦	૮૦ ૦। ૨૦

૪૧×૦॥=૨૦॥	૮૨×૦।=૨૦॥	૧૦૦×૦॥= ૫૦	૨૦૦×૦।=૫૦
૪૨ ૦॥ ૨૧	૮૪ ૦। ૨૧	૨૦૦ ૦॥ ૧૦૦	૪૦૦ ૦। ૧૦૦
૪૩ ૦॥ ૨૧॥	૮૬ ૦। ૨૧॥	૩૦૦ ૦॥ ૧૫૦	૬૦૦ ૦। ૧૫૦
૪૪ ૦॥ ૨૨	૮૮ ૦। ૨૨	૪૦૦ ૦॥ ૨૦૦	૮૦૦ ૦। ૨૦૦
૪૫ ૦॥ ૨૨॥	૯૦ ૦। ૨૨॥	૫૦૦ ૦॥ ૨૫૦	૧,૦૦૦ ૦। ૨૫૦
૪૬ ૦॥ ૨૩	૯૨ ૦। ૨૩		
૪૭ ૦॥ ૨૩॥	૯૪ ૦। ૨૩॥		
૪૮ ૦॥ ૨૪	૯૬ ૦। ૨૪		
૪૯ ૦॥ ૨૪॥	૯૮ ૦। ૨૪॥		
૫૦ ૦॥ ૨૫	૧૦૦ ૦। ૨૫		

આ મુજબ બોલાવવાથી છોકરાને આંક બોલવામાં રસ પડશે, એટલુંજ નહિ પણ તેમને આંકનો સંબંધ પણ બરાબર સમજાશે.

૧॥	પાઇ	=	૧	અધેલો.
૨	અધેલા	=	૧	પૈસો.
૨	પૈસા	=	૧	ઢબુ.
૨	ઢબુ	=	૧	આનો.
૮	અધેલા	=	૧	આનો
૨	આના	=	૧	બેઆની.
૪	આના	=	૧	પાવલી.
૮	આના	=	૧	અડધો.
૧૬	આના	=	૧	રૂપીઓ.

---

૧ આનાની ૧૨ પાઇ.
૦॥। આનાની ૯ પાઇ.
૦॥ આનાની ૬ પાઈ.
૦। આનાની ૩ પાઈ.

---

૪ આનાનો રૂ. ૦।
૮ આનાનો રૂ. ૦॥
૧૨ આનાનો રૂ. ૦॥।
૧૬ આનાનો રૂ. ૧

---

૧ રૂપીઆના ૧૬ આના
૦॥। રૂપીઆના ૧૨ આના
૦॥ રૂપીઆના ૮ આના
૦। રૂપીઆના ૪ આના

---

૧ રૂપીઆના ૬૪ પૈસા
૦॥। રૂપીઆના ૪૮ પૈસા
૦॥ રૂપીઆના ૩૨ પૈસા
૦। રૂપીઆના ૧૬ પૈસા
૦)=રૂપીઆના ૮ પૈસા
૦)-રૂપીઆના ૪ પૈસા

---

૧ પૈસાનો રૂ. ૦)૦।
૨ પૈસાનો રૂ. ૦)૦॥
૩ પૈસાનો રૂ. ૦)૦॥।
૪ પૈસાનો રૂ. ૦)-
૫ પૈસાનો રૂ. ૦)-।
૬ પૈસાનો રૂ. ૦)-॥
૭ પૈસાના રૂ. ૦)-॥।
૮ પૈસાના રૂ. ૦)=
૧૨ પૈસાના રૂ. ૦)≡
૧૬ પૈસાના રૂ. ૦।
૨૦ પૈસાના રૂ. ૦।-
૨૪ પૈસાના રૂ. ૦।=

---

* આ ધાત શીખવતી વખતે વર્ગમાંના એક છોકરાને નાણાવટી બનાવી બીજા છોકરાઓ સાથે નાણાંની આપ લે કરાવવી.

(૨૪) સુરત જિલ્લાનો "ભૂગોળ શિક્ષક" ૧। આનો.

૨૮ પૈસાના રૂ. ০।≈	૮૦ આનાના ૫ રૂપીઆ
૩૨ પૈસાનો રૂ. ০॥	૯૬ આનાના ૬ રૂપીઆ
૪૮ પૈસાનો રૂ. ০॥।	૧૧૨ આનાના ૭ રૂપીઆ
૬૪ પૈસાનો રૂ. ૧	૧૨૮ આનાના ૮ રૂપીઆ
——	૧૪૪ આનાના ૯ રૂપીઆ
૧૬ આનાનો ૧ રૂપીઓ	૧૬૦ આનાના૧૦ રૂપીઆ
૩૨ આનાના ૨ રૂપીઓ	૧૬×૧ના આંક ઉપરથી
૪૮ આનાના ૩ રૂપીઆ	આ ધાત શીખવવી,
૬૪ આનાના ૪ રૂપીઆ	——

એકાથી દાનનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૨.

૧) નવુંનો કોઠો બોલો.
૨) આઠુનો કોઠો અવળો બોલી જાઓ.
૩) ૯ વાર ૭ લખોટા લઇએ તો કેટલા થાય ?
૪) ૮×૫=; ૯×૭=; ૩×૯=; ૮×૯=; ૭×૬= કેટલા ?
૫) ૧૧૭, ૧૩૯, ૧૦૭, ૬૩. ૧૩૦, ૧૫૪, ૭૯ અને ૧૭૯ માં શતક, દશક, અને એકમ એકલા ?
૬) ૨૪ રૂપીઆમાંથી ત્રણ ત્રણ, ચાર ચાર, ૭ ૭ અને આઠ આઠ રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપી આવે ?
૭) એક શતક ને એક એકમ; બે દશક ને નવ એકમ; એક શતક, સાત દશક ને ત્રણ એકમના એકમ કેટલા ?
૮) ૧૭૩, ૩૭, ૪૯, ૧૪૯, ૭૯, ૮૯, ૯૫, ૧૦૫ અને ૧૯૫માં દશક કેટલા તે કહો.
૯) ૬૩માં સાત કેટલીવાર અને ૯ કેટલીવાર ?
૧૦) ૩૨ રૂપીઆમાંથી ચાર ચાર રૂપીઆવાળી કેટલી ટોપીઓ આવે ? અને આઠ આઠ રૂપીઆવાળી કેટલી આવે ?

૧૧) એક માણસ રોજના ૮ ગાઉ ચાલે તો ૭ દિવસમાં કેટલા ગાઉ ચાલે? ૪૦ ગાઉ જવાને કેટલા દિવસ લાગે?

૧૨) હું દરરોજ ત્રણ લીટી લખું તો ૨૪ લીટી લખવાને કેટલા દિવસ લાગશે? ૬ દિવસમાં કેટલી લીટી લખીશ?

૧૩) ૪૫+૫, ૫૬+૮, ૪૯+૭, ૬૩+૯, ૪૨+૬ કેટલા?

૧૪) ૬૦–૧૦, ૪૮–૮, ૪૨–૭, ૫૪–૯, ૩૫–૫, કેટલા?

૧૫) ૭૨+૯; ૩૫+૫; ૨૫+૫;૬૩+૭: ૩૫+૭ કેટલા?

૧૬) ૭૨–૮; ૬૩–૭; ૪૫–૫; ૫૪–૬; ૩૫–૭ કેટલા?

૧૭) નવું, સાતું, છક અને ચોકના કોઠાના જવાબ બોલો.

૧૮) ૯૦માંથી ૯ જાય તો ૮૧, ૮૧ માંથી ૯ જાય તો ૭૨ એમ શૂન્ય રહે ત્યાં સુધી બોલો.

૧૯) ૬ માણસના પગ વધારે કે ૪ ગાયના?

૨૦) ૧ પેનશીલના બે પૈસા તો ૯ પેનશીલનું શું?

૨૧) ૨૭ પૈસામાંથી ૩ પૈસાવાળી કેટલી ચોપડી આવશે?

૨૨) ૧૮માં ૨, ૩૬માં ૯, ૨૭માં ૩, ૨૪માં ૬ કેટલીવાર છે?

૨૩) ત્રણ આંકડાની નાનામાં નાની સંખ્યા કહો.

પરચુરણ પ્રશ્નો.

મનોયત્ન ૩.

૧) ૭ આઠવાડીઆંના દિવસ કેટલા?

૧) ૧૦૦ કોડીમાંથી ત્રણ ત્રણ કોડી લેતા જાઓ અને બાકી કેટલી રહે તે કહેતા જાઓ.

૩) બે આંકડાની મોટામાં મોટી સંખ્યામાંથી બે આંકડાની નાનામાં નાની સંખ્યા બાદ કરો.

૪) ૫૦માં ૨,૩,૪,૫,૬,૭,૮ અને ૯ ઉમેરીએ તો અનુક્રમે કેટલા થાય?

(૨૬) ત્રીજા ધોરણ માટે ગુજરાતની સામાન્ય

૫) ૪૯માંથી ૧,૨,૩,૪,૫,૬,૭,૮ અને ૯ બાદ કરીએ તો અનુક્રમે કેટલા રહે ?

૬) ૭૦માંથી સાત સાત લેવા જાઓ અને બાકી શું રહે તે કહેતા જાઓ.

૭) ૭૨ લીટી લખવાની હતી તેમાં ૬૪ લખી તો બાકી કેટલી રહી ?

૮) દરેકને ૯ પૈસા આપું તો ૬૪ પૈસામાંથી કેટલાને અપાશે અને બાકી કેટલા પૈસા રહેશે ?

૯) દરેક છોકરો ૫ પૈસા ફી આપે છે, ફીના મારી પાસે ૩૫ પૈસા આવ્યા ત્યારે કેટલા છોકરાની ફી આવી હશે ?

૧૦) ૫ કેરી ૯ વખત લેવાને બદલે ૯ કેરી કેટલી વખત લેવી?

૧૧) ૫૪ ટીકડી હતી તેમાંથી દરેક છોકરાને ૭ ૭ આપતાં કંઈ વધી નહિ ત્યારે છોકરા કેટલા હશે ?

૧૨) ૩+૫+૭+૪+૧ કેટલા ?

૧૩) ૧૫ છોકરામાંથી ૭ છોકરા ફી .લાવ્યા છે ત્યારે કેટલા નથી લાવ્યા ?

૧૪) ૨૧ છોકરા હાજર છે, ૯ ગેરહાજર છે, ત્યારે કલાસમાં કુલ કેટલા છોકરા હશે ?

૧૫ મારી પાસે ૧૫ પેનો છે બીજી કેટલી મળે તો ૨૪ પેન થાય ?

૧૬) એક ઘરમાં ૫ મરદ, ૩ બાયડીઓ, ૨ છોકરીઓ, અને ૭ છોકરા છે ત્યારે તે ઘરમાં કેટલાં માણસો હશે?

૧૭ એક શેરીમાં ૯૯ માણસ રહેતાં હતાં તેમાંથી ૨૫ માણસો બહારગામ ગયાં ત્યારે શેરીમાં કેટલાં માણસો બાકી રહ્યાં હશે ?

૧૮) ૭૫ કેરી હતી. તેમાંથી ૮ બગડી ગઇ તો સારી કેટલી રહી?

૧૯) ૭ માણસના હાથ કેટલા ? પગ કેટલા ? આંખ કેટલી ?

૨૦) ૪ ભેંસના આંચળ કેટલાં ? શીંગડાં કેટલાં ?

૨૧) પૈસાના ૪ શેર વેગણુ મળે તો ૯ પૈસાના કેટલા આવે?

૨૨) ૪ કેરીનું વજન ૧ શેર થાય છે ત્યારે ૩૨ કેરીનું વજન કેટલું થશે?

૨૩) એક છોકરાને ૫ પતાસાં આપીએ તો ૫૦ પતાસાં કેટલા છોકરાને આપી શકાશે?

૨૪) ૭ પાટલી છે, છોકરા ૩૫ છે તો એક પાટલી ઉપર કેટલા છોકરા બેસાડવા?

૨૫) એક બ્રાહ્મણ ૩ લાડુ ખાય છે, મારી પાસે ૨૪ લાડુ છે તો કેટલા બ્રાહ્મણ જમાડાશે?

૨૬) એક ભિખારીને ૬ પાઇ આપું તો ૯ ભિખારીને આપવાને કેટલી પાઇઓ જોઇએ?

૨૭) મારી પાસે ૧૩ કેરી છે, મારા ભાઇ પાસે ૯ છે હું કેટલી કેરી મારા ભાઇને આપું તો બંને પાસે સરખી થાય?

૨૮) એક ટોપલામાં ૨૪ કેરી છે, બીજામાં ૩૨ છે ત્યારે બીજા ટોપલામાં કેટલી વધારે છે?

૨૯ પાકીટમાં ૭ ચોપડીઓ છે તેમાંથી ૩ ચોપડી કાઢી ને પાંચ ચોપડી નાખી તો પાકીટમાં કેટલી ચોપડીઓ થઇ?

૩૦) મારી પાસે ૨૭ કોડી છે, મગન પાસે ૩૨ છે તો મગન કને મારા કરતાં કેટલી વધારે હશે?

૩૧) એક શેઠને ત્યાં ૯ નોકરો છે દરેક ચાકરને ૬ રૂપીઆ ઇનામ આપે તો શેઠને કેટલા રૂપીઆ ખર્ચ થાય?

૩૨) લખોટાયંત્રની એક હારમાં ૧૦ લખોટા છે તો એવી ૮ હારના મળીને કેટલા લખોટા થાય?

૩૩) ૮૨ માંથી ૭ બાદ કરીએ અને જે આવે તેમાં ૫ ઉમેરીએ કેટલા થાય?

૩૪) ૬૩માંથી ૭ બાદ કરો ને બાકી રહે તેમાં ૯ ઉમેરો.

૩૫) મહોલ્લામાં ૭૫ માણુસ રહે છે તેમા ૨૫ ભાયડા અને ૨૧ બાયડીઓ છે તો છોકરાં કેટલાં હશે ?

૩૬) મારી પાસે ૩૫ બોર છે તે અમે પાંચ ભાઇઓ સરખા વહેંચી લઇએ તો દરેકને કેટલા આવે ?

૩૭) એક બકરીના ચાર રૂપીઆ બેસે તો ૩૭ રૂપીઆમાંથી કેટલી બકરી આવે અને કેટલા રૂપીઆ વધે ?

૩૮) ૭૫ રૂપીઆ ધર્માદા કર્યા તોપણ મારી પાસે ૨૪ રૂપીઆ રહ્યા ત્યારે પ્રથમ કેટલા રૂપીઆ હશે ?

૩૯) ૪૫ કોડીમાં કેટલી કોડી ઉમેરૂં તો ૫૪ થાય ?

૪૦) આઠું, પાંચું, નવું, અને દાન અવળા લખી લાવો.

૪૧) મારી પાસે કોડી અને ચિચોડા મળી ૬૩ છે, કોડી ૫૬ છે તો ચિચોડા કેટલા હશે ?

૪૨) ૭૨માં ૮ કેટલી વાર છે ? નવ કેટલી વાર છે ?

૪૩) કેટલા પંચા ૪૦ ? કેટલા ચોક ૪૦ ? કેટલા અઠ્ઠા ૪૦ ? કેટલા દાન ૪૦ ?

૪૪) એકાથી દાન સુધીમાં કયા કયા પલાખામાં ૪૦ આવે ?

૪૫) ૩૨ માં ૮ કેટલીવાર છે ? ૯ કેટલીવાર લઉં તો ૭૨ થાય

૪૬) ત્રણ વાર ચાર લઉં તો કેટલા થાય ?

૪૭) ૧૨ કોડીમાંથી બબ્બેની, ત્રણ ત્રણની, ચાર ચારની અને છ છ ની કેટલી ઢગલીઓ થશે ?

૪૮) ૪૨માંથી ૬ જાય તો કેટલા રહે ? ૪૨માંથી ૩૬ જાય તો કેટલા રહે ? પાંચુના કોઠાના જવાબ લખી લાવો.

૪૯) ૫ ને ૫ દશ, દશ ને પાંચ પંદર, એમ પચાસ સુધી પાંચ પાંચ ઉમેરો.